

Saldus rajona padomes un rajonā esošo vietējo pašvaldību 2004.gada publisko pārskatu analīze

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijā (turpmāk- RAPLM) 2005.gada rudenī tika analizēta situācija jautājumā par Latvijas Republikas pašvaldību 2004.gada publiskajiem pārskatiem (turpmāk- Pārskats). No 530 Latvijas pašvaldībām 123 pašvaldības uz 2005.gada 25.septembri Pārskatu RAPLM nebija iesniegušas. 2005.gada 29.septembrī RAPLM pašvaldībām nosūtīja vēstuli nr.1-06/7192, atgādinot par Likuma par budžetu un finanšu vadību 14.pantā noteiktās prasības neizpildi. Šajā laika periodā tika noskaidrots, ka lielākā daļa no 123 pašvaldībām Pārskatu nav izstrādājušas.

Vērtējot RAPLM saņemtus Pārskatus, jāatzīmē, ka tie ir atšķirīgi gan apjoma (no 3 līdz 152 lappusēm), gan iekļautā satura, gan informācijas sniegšanas veida ziņā, kas parāda, ka pašvaldībām ir atšķirīga izpratne par Pārskata sagatavošanu. Daudzās pašvaldībās Pārskati tiek gatavoti formāli, nerasniedzot tiesību aktos noteikto Pārskatu sagatavošanas mērķi,- informēt sabiedrību par pašvaldības darbības mērķiem un rezultātiem, kā arī par piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietošanu iepriekšējā gadā.

Lai noskaidrotu, kā pašvaldības veikušas minēto normatīvo aktu izpildi, Pašvaldību darbības analīzes un metodoloģijas departaments veica padziļinātu Saldus rajona padomes un rajonā ietilpstošo vietējo pašvaldību- Saldus pilsētas domes, Brocēnu novada domes un 16 pagasta padomju (Gaiķu, Ezeres, Jaunaucē, Jaunlutriņu, Kursīšu, Lutriņu, Nīgrandes, Novadnieku, Pampāļu, Rubas, Saldus, Šķēdes, Vadakstes, Zaņas, Zirņu un Zvārdes) sagatavoto Pārskatu izpēti.

Saldus rajona padomes un rajonā esošo vietējo pašvaldību Pārskatu izpētes mērķi:

1. izvērtēt pašvaldību darbību tiesību aktos noteikto prasību izpildē attiecībā uz pašvaldību gada publisko pārskatu;
2. veikt pašvaldību gada publiskajos pārskatos iekļautās informācijas un veida, kādā informācija tiek pasniegta sabiedrībai, analīzi;
3. sagatavot priekšlikumus darba pilnveidei minētajā jomā.

Tiesību aktos noteiktās prasības pašvaldību 2004. gada publisko pārskatu sagatavošanā

Uzdevums pašvaldībām nodrošināt Pārskata sagatavošanu likuma „Par pašvaldībām” 72.pantā tika iestrādāts ar 2000.gada 21.decembra Grozījumiem likumā „Par pašvaldībām”, kas stājās spēkā 2001. gada 19. janvārī.

Līdz 2005.gada 1.jūlijam, kad pašvaldībām bija jāsagatavo Pārskats par 2004.gadu, spēkā bija Likuma par budžetu un finanšu vadību 14.panta trešajā daļā noteiktais, ka, lai informētu sabiedrību par iestādes darbības mērķiem un rezultātiem, kā arī par piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietošanu iepriekšējā gadā, pašvaldības līdz nākamā gada 1.jūlijam sagatavo gada publiskos pārskatus un ne vēlāk kā mēneša laikā pēc sagatavošanas publicē tos laikrakstā "Latvijas Vēstnesis". Līdz 2005.gada 1.jūlijam bija piemērojami Ministru kabineta 2002.gada 11.jūnija noteikumi Nr.231 „Noteikumi par gada publisko pārskatu saturu un sagatavošanas kārtību”. Noteikumu 4.punktā bija noteikts, ka pašvaldības Pārskatā ietver likuma „Par pašvaldībām” 72.pantā noteikto informāciju, 5.punktā, ka pašvaldības Pārskatu par pārskata gadu sagatavo līdz nākamā gada 1.jūlijam, 8.punktā bija noteikts, ka pašvaldības sagatavoto Pārskatu apstiprina domes (padomes) sēdē, bet saskaņā ar minēto noteikumu 10.3. apakšpunktu pašvaldība Pārskatu nosūta Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai (turpmāk-RAPLM), Finanšu ministrijai un Latvijas Nacionālajai bibliotēkai.

Likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 2. punktā noteikts, ka tikai dome (padome) var apstiprināt Pārskatu, 69.panta pirmās daļas 7.punktā ietverta prasība pašvaldības izpilddirektoram organizēt Pārskata sagatavošanu, bet 82. panta otrā daļa un 82.¹ panta pirmās daļas 2.punkts reglamentē, ka rajona padomē Pārskata sagatavošanu un ziņojuma par to publicēšanu nodrošina izpilddirektors, bet Pārskatu apstiprināt var tikai rajona padome.

Pašvaldību organizatoriskais darbs tiesību aktos noteikto prasību izpildē

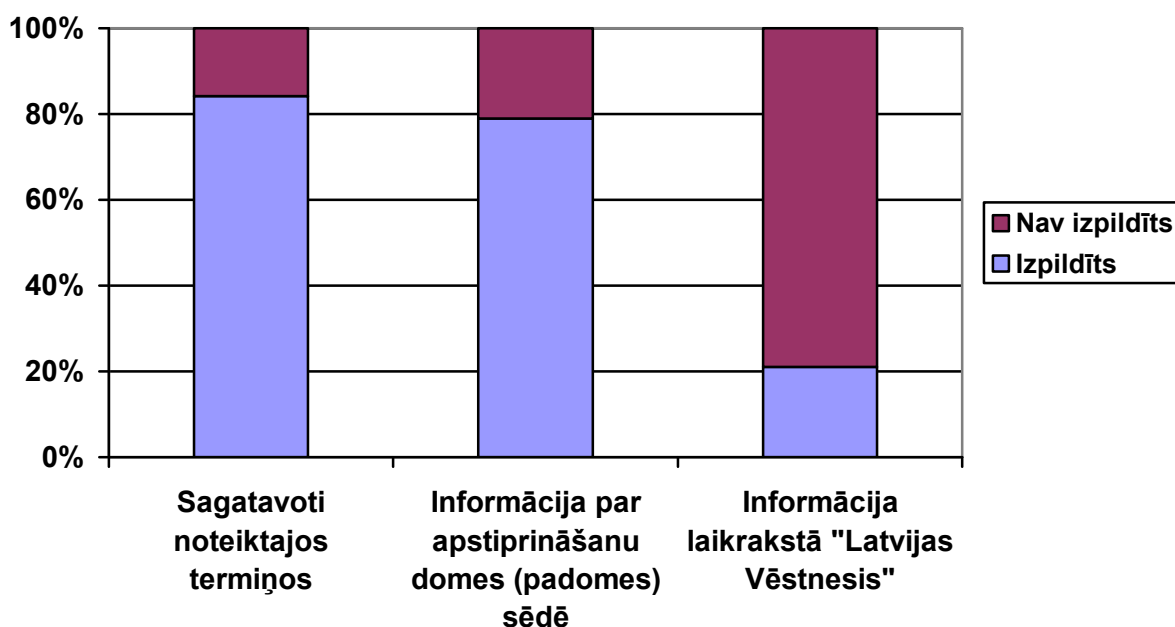
Viena no prasībām, kas jāievēro pašvaldībām, gatavojot Pārskatu, ir tiesību aktos noteiktais termiņš Pārskata izstrādei- pārskata gadam sekojošā gada 1.jūlijs. Būtiska prasība ir Pārskatu apstiprināt pašvaldības domes (padomes) sēdē. Analizējot situāciju šajā jautājumā, jāatzīmē, ka Saldus rajona padome un tajā esošās 15 vietējās pašvaldības (izņemot Brocēnu novada domi, Zirņu pagasta padomi un Zvārdes pagasta padomi) Pārskatu ir sagatavojušas un apstiprinājušas pašvaldības domes (padomes) sēdē tiesību aktos noteiktajos termiņos.

Atšķirīga ir pašvaldību pieeja, sniedzot informāciju par Pārskata apstiprināšanu domes (padomes) sēdē. Saldus rajona padome un tajā esošās 11 vietējās pašvaldības ir pievienojušas Pārskatam domes (padomes) lēmumu (sēdes protokola izraksta veidā) par tā apstiprināšanu. Nīgrandes pagasta padome ir izvēlējusies variantu, norādot par Pārskata apstiprināšanu Pārskata titullapas augšējā (labajā) stūrī. Brocēnu novada dome un Jaunlutriņu pagasta padome par Pārskata apstiprināšanu ir minējusi Pārskatam pievienotajā pavadvēstulē. Savukārt, Jaunaucē, Novadnieku, Saldus un Pampāļu pagastu

padomes nav pievienojušas nekādu informāciju par Pārskata apstiprināšanu domes (padomes) sēdē. Telefoniski sazinoties ar minētajām pašvaldībām, noskaidrots, ka Pārskati padomes sēdē ir apstiprināti.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 11.jūnija noteikumu Nr.231 „Noteikumi par gada publisko pārskatu saturu un to sagatavošanas kārtību” 10.3.apakšpunktu pašvaldībām Pārskati bija jānosūta Finanšu ministrijai, RAPLM un Latvijas Nacionālajai bibliotēkai. Analizējot pašvaldību darbību šī uzdevuma izpildē, jāatzīmē, ka Saldus rajona padome un tajā esošās 15 vietējās pašvaldības (izņemot Brocēnu novada domi, Lutriņu pagasta padomi un Nīgrandes pagasta padomi) šo prasību ir izpildījušas. 2005.gada 29.septembrī RAPLM pašvaldībām, kuras Pārskatus nebija iesniegušas, nosūtīja vēstuli nr.1-06/7192, kurā atgādināja par nepieciešamību Pārskatu iesniegt RAPLM. Pēc atgādinājuma saņemšanas Brocēnu novada dome, Lutriņu pagasta padome un Nīgrandes pagasta padome Pārskatu RAPLM ir iesniegusi.

Likuma par budžetu un finanšu vadību 14.panta trešajā daļā vēl viena no prasībām pašvaldībām bija, ka pašvaldības Pārskatus publicē laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” ne vēlāk kā mēneša laikā pēc to sagatavošanas. Izvērtējot situāciju šajā jautājumā, jāatzīmē, ka pilnu Pārskata tekstu „Latvijas Vēstnesī” nav publicējusi neviena pašvaldība. Ezeres pagasta padome, Novadnieku pagasta padome, Rubas pagasta padome un Zvārdes pagasta padome ir publicējusi laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” informāciju par Pārskata pieņemšanu.

1.att. Pašvaldībām noteikto prasību izpilde par Pārskatu sagatavošanu, apstiprināšanu un publicēšanu

Pārskatos iekļautās informācijas analīze

Likuma „Par pašvaldībām” 72.pantā ir noteikts, ka pašvaldības Pārskatā jāietver informācija par:

- 1) divos iepriekšējos gados izpildīto un kārtējam gadam pieņemto budžetu, tai skaitā par saistību un garantiju apjomiem;
- 2) pašvaldības nekustamā īpašuma novērtējumu divos iepriekšējos gados;
- 3) pašvaldības kapitāla vērtību un paredzētajām tā izmaiņām;
- 4) iepriekšējos divos gados veiktajiem, kā arī kārtējā gadā plānotajiem pasākumiem teritorijas attīstības plāna īstenošanā, tai skaitā par:
 - a) publiskajām investīcijām infrastruktūrā pašvaldības administratīvajā teritorijā;
 - b) privātajām investīcijām pašvaldības administratīvajā teritorijā;
 - c) iedzīvotāju un juridisko personu līdzdalību pašvaldības teritorijas attīstības programmas un teritorijas plānojuma apspriešanā un pilnveidošanā;
- 5) zvērināta revidenta atzinumiem par pašvaldības saimniecisko darbību, kā arī pašvaldības iepriekšējā gada saimniecisko pārskatu;
- 6) domes (padomes) lēmumu par iepriekšējā saimnieciskā gada pārskatu;
- 7) Valsts kontroles revīzijas atzinumiem un domes (padomes) veiktajiem pasākumiem atklāto trūkumu novēršanai;
- 8) pašvaldības līdzdalību sadarbības projektos;
- 9) veiktajiem pasākumiem pašvaldības vadības pilnveidošanai;
- 10) pasākumiem, lai veicinātu iedzīvotāju informētību par pašvaldības darbību un viņu iespējām piedalīties lēmumu apspriešanā.

Analizējot Saldus rajona un tajā esošo vietējo pašvaldību Pārskatos iekļauto informāciju **par divos iepriekšējos gados izpildīto un kārtējam gadam pieņemto budžetu, tai skaitā par saistību un garantiju apjomiem**, jāatzīmē, ka informācija ir iekļauta visos Pārskatos. Vērtējot informācijas saturu, jāatzīst, ka veiksmīgāko formu satura izklāstam ir izvēlējusies Saldus pilsētas dome, Saldus rajona padome, Brocēnu novada dome, Ezeres pagasta padome, Gaiķu pagasta padome, Jaunauces pagasta padome, Jaunlutriņu pagasta padome, Rubas pagasta padome, Saldus pagasta padome, Vadakstes pagasta padome, Zirņu pagasta padome un Zvārdes pagasta padome, kas savos Pārskatos šajā jautājumā ir ievietojusi labi pārskatāmas tabulas par 2004.gada pamatbudžeta un speciālā budžeta izpildi ieņēmumu un izdevumu daļā, salīdzinot ar 2003.gada rezultātiem un 2005.gada prognozi. Ieņēmumi un izdevumi ir sagrupēti pēc ieņēmumu un izdevumu veidiem. Ir atspoguļotas arī pašvaldību saistības, sniegts to apjoms, atklāts kredīta mērķis, tādā pašā veidā

analizētas pašvaldību garantijas. Zaņas pagasta padome papildus augstākminētajam ir veikusi arī ieņēmumu un izdevumu analīzi, atklājusi galvenās problēmas budžeta izpildē. Lutriņu pagasta padome ir papildinājusi informāciju par budžetu ar grafiskiem attēliem. Gaiķu pagasta padome ir sniegusi konkrētu informāciju par neatmaksātajiem debitoru un kreditoru parādiem divos iepriekšējos gados. Savukārt, Šķēdes pagasta padome savā Pārskatā ir iekļāvusi visu budžeta pārskatu, pašvaldības bilances aktīva un pasīva rādītājus, budžeta pielikumos atspoguļoto informāciju, kas nav veiksmīgs jautājuma risinājums, jo nevajadzīgi palielina Pārskata apjomu, sniedz speciālistam svarīgu informāciju, bet ir sarežģīti uztverams iedzīvotājiem. Nepilnīga informācija par budžetu ir Kursīšu pagasta padomei, Novadnieku pagasta padomei un Pampāļu pagasta padomei.

Kopumā vērtējot analizētos Pārskatus šajā jautājumā, jāatzīmē, ka maz izmantoti grafiskie attēli, kas piesaistītu lasītāja uzmanību. Nevienā no Pārskatiem nav veikta budžeta neizpildīto rādītāju cēloņu analīze un pašvaldības iespējamās rīcības atspoguļojums, lai tos novērstu. Salīdzinoši maz atspoguļoti kreditoru un debitoru parādu apjomi un veidi, nav atšifrēta debitoru parādu struktūra, raksturojot pašvaldības rīcību šo parādu(komunālo maksājumu, nekustamā īpašuma nodokļa u.c.) piedziņā.

Pētot Saldus rajona un tajā esošo vietējo pašvaldību Pārskatos iekļauto informāciju **par pašvaldības nekustamā īpašuma novērtējumu divos iepriekšējos gados**, jāatzīmē, ka šī informācija ir iekļauta 84% (16 pašv.) analizējamā Pārskatu. Vispār šis jautājums nav skarts Kursīšu, Saldus un Zaņas pagasta Pārskatos. Vērtējot šajā jautājumā iekļautās informācijas saturu, jāatzīst, ka salīdzinoši veiksmīgu pieeju ir izvēlējusies Ezeres pagasta padome, kas sadarbībā ar Valsts zemes dienesta Dienvidkurzemes reģionālās nodaļas Saldus biroju ir sagatavojusi kopsavilkumu par pagasta pašvaldības īpašumā piešķirtām zemēm, atklājot katra nekustamā īpašuma platību, kadastrālo vērtību, sniedzot informāciju par to, vai īpašums ir vai nav nostiprināts Zemesgrāmatā. Pārskatā ir iekļauta informācija arī par lietošanā piešķirtām zemēm, sniedzot konkrētas ziņas par pagasta padomes lēmumiem šajā jautājumā. Pārskatāmu veidu informācijas sniegšanai par nekustamā īpašuma novērtējumu ir izvēlējusies Saldus pilsētas dome, tabulā atspoguļojot pašvaldības nekustamā īpašuma veidus un to vērtību divos iepriekšējos gados. Ir sniegta informācija arī par notikušajām nekustamā īpašuma izsolēm, kā arī par dzīvojamo māju privatizācijas jautājuma attīstību pašvaldībā. Pašvaldības nekustamā īpašuma lietošanas veidi atklāti arī Ezeres, Jaunlutriņu un Novadnieku pagasta padomes Pārskatā. Zirņu pagasta padome un Šķēdes pagasta padome Pārskatā ir ievietojuši pašvaldības īpašumā esošo nekustamo īpašumu sarakstu.

Kopumā vērtējot informāciju šajā jautājumā, jāatzīmē, ka pašvaldības Pārskatos ir iekļāvušas īsu, statistisku informāciju, norādot pašvaldību nekustamā īpašuma kopējo vērtību naudas izteiksmē divos iepriekšējos gados. Tas atklāj izmaiņas nekustamā īpašuma kopējā vērtībā, bet nedod priekšstatu par

nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrētajiem pašvaldības nekustamajiem īpašumiem, to platību, kadastrālo vērtību, informāciju par to, vai īpašums ir vai nav nostiprināts zemesgrāmatā. No Pārskatiem nevar gūt informāciju, vai pašvaldības administratīvajā teritorijā ir brīvā zeme (ha), kādi ir tās iespējamie izmantošanas veidi.

Vāji Pārskatos atspoguļota informācija **par pašvaldības kapitāla vērtību un paredzētajām tā izmaiņām**. Tā ir iekļauta tikai 26% (5 pašv.)- Saldus pilsētas domes, Brocēnu novada domes, Jaunlutriņu pagasta padomes, Gaiķu pagasta padomes un Saldus rajona padomes Pārskatā. Vispilnīgākā informācija sniegta Saldus pilsētas domes Pārskatā, kur atklāta pašvaldības domes līdzdalība radniecīgo uzņēmumu kapitālā un asociēto uzņēmumu kapitālā, norādot katra uzņēmuma nosaukumu, adresi, sniedzot ziņas par pašvaldības kapitāla daļām (Ls un %) uzņēmumā uz 01.01.2005. Pārskatā sniegta arī pašvaldības uzņēmumu īss raksturojums, atklājot un raksturojot uzņēmumu pamatdarbības veidus un finansiālo stāvokli salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, kas sniedz ieskatu par pašvaldības domes „ieguldītā” kapitāla izmantošanas lietderību. Pozitīvi jāvērtē arī veids- pārskatāma tabula, kādā informācija tiek pasniegta.

Analizējot informāciju **par iepriekšējos divos gados veiktajiem, kā arī kārtējā gadā plānotajiem pasākumiem teritorijas attīstības plāna īstenošanā**, jāatzīmē, ka tas ir viens no jautājumiem, par kuru pašvaldības sniegušas skopu informāciju. Pārskatos nav informācijas par pašvaldību teritorijas attīstības programmu, kurā atspoguļotos pašvaldības sociāli ekonomiskās attīstības stratēģija un kura noteiktu teritoriālās attīstības politiku. Tikai Zvārdes pagasta padome norāda, ka ir izstrādājusi, apstiprinājusi un iesniegusi Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijā pagasta teritorijas plānojumu, tomēr nav to tuvāk raksturojusi, sniegusi tā kvalitātes vērtējumu. Saldus pilsētas dome turpina darbu pie teritorijas plānojuma izstrādes, 2004.gada decembrī ir organizējusi pilsētas teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas 2. posmu. 2004.gadā lielākajai Saldus rajona vietējo pašvaldību daļai (14 no 18) ir piešķirta valsts mērķdotācija vietējo pašvaldību teritorijas plānojuma izstrādei. Darbu pie teritorijas plānojuma izstrādes 2004.gadā ir uzsākusi Ezeres, Gaiķu, Jaunlutriņu, Kursīšu, Novadnieku, Pampāļu, Saldus, Vadakstes, Zaņas, Zirņu pagasta padome, kā arī Saldus rajona padome, tomēr konkrētāk veiktais darbs netiek analizēts. Jaunaucē, Rubas pagasta padome plāno uzsākt darbu pie teritorijas plānojuma izstrādes. Šķēdes pagasta padome norāda, ka pēdējos gados nav veikusi nekādus pasākumus teritorijas attīstības plānošanā. Nekādu informāciju par teritorijas plānojumu un teritorijas attīstības programmu Pārskatā nav sniegusi Brocēnu novada dome, Lutriņu, Nīgrandes pagasta padome. Jāatzīmē, ka izvērstāks materiāls šajā jautājumā ir iekļauts tikai 32% (6 pašv.) analizējamā Pārskatu. Vāji Pārskatos atspoguļota informācija par publiskajām investīcijām infrastruktūrā pašvaldības administratīvajā teritorijā, par privātajām investīcijām pašvaldības administratīvajā teritorijā, nav sniegta informācija, cik efektīvi tās izmantotas, kāda bijusi pēc tam šo objektu attīstība.

Praktiski nav skarts jautājums par to, kā pašvaldība organizējusi pašvaldības teritorijas plānojuma apspriešanu, iedzīvotāju un juridisko personu līdzdalību pašvaldības teritorijas plānojuma un teritorijas attīstības programmas apspriešanā un pilnveidošanā, cik aktīvi bijuši iedzīvotāji (juridiskās personas), kā izmantoti apspriešanas laikā saņemtie priekšlikumi teritorijas plānojuma un teritorijas attīstības programmas izmaiņām.

Analizējot informāciju **par zvērināta revidenta atzinumiem par pašvaldības saimniecisko darbību**, jānorāda, ka visas pašvaldības (100%) ir izpildījušas likuma „Par pašvaldībām” 71.pantā noteikto prasību- ne retāk kā reizi gadā uzaicināt zvērinātu revidentu finanšu revīzijas veikšanai un atzinuma sniegšanai par saimnieciskā gada pārskatu. Zvērināta revidenta atzinums ir pievienots visiem analizējamo pašvaldību Pārskatiem. Vērtējot dotos atzinumus kopumā, jāatzīmē, ka pamatā atzinumos nav norādīti trūkumi vai pārkāpumi pašvaldību darbā, nav konstatētas būtiskas neatbilstības saimnieciskā gada pārskatos. Atsevišķos Pārskatos ir vērsta pašvaldību uzmanība uz to, ka lielāka vērība pašvaldībām jāpievērš debitoru parādu izvērtēšanai, pašvaldības padomes valdījumā esošā nekustamā īpašuma(ceļu) novērtējumam.

Vērtējot informāciju **par domes (padomes) lēmumu par iepriekšējā saimnieciskā gada pārskatu**, jāatzīmē, ka minētais lēmums ir pievienots 37% (7 pašv.) no analizējamo pašvaldību Pārskatiem. Visos šajos gadījumos saimnieciskā gada pārskats ir apstiprināts. Jāvērš uzmanība, ka minētajos lēmumos nav norādīts, kam un kādos termiņos Pārskats nosūtāms, kurai pašvaldības amatpersonai uzdota lēmuma izpildes kontrole. Lēmumi vai informācija par iepriekšējā saimnieciskā gada pārskatu nav pievienota Saldus rajona padomes, Brocēnu novada un Saldus pilsētas domes, Jaunaucē, Jaunlutriņu, Kursīšu, Nīgrandes, Novadnieku, Pampāļu, Šķēdes, Zirņu un Zvārdes pagasta Pārskatiem.

Analizējot informāciju **par Valsts kontroles revīzijas atzinumiem un domes (padomes) veiktajiem pasākumiem atklāto trūkumu novēršanai**, jāatzīmē, ka Valsts kontroles atzinums ir pievienots 89% (17 pašv.) no Saldus rajona pašvaldību Pārskatiem. Atzinums nav pievienots Saldus pilsētas domes un Brocēnu novada domes Pārskatiem. Valsts kontrole pārkāpumus nav atklājusi un ir norādījusi, ka finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par pašvaldību finansiālo stāvokli un ka pārskati atbilst Ministru kabineta 2004.gada 30.novembra noteikumu Nr.999 „Valsts un pašvaldību budžeta iestāžu gada pārskatu sagatavošanas kārtība” prasībām. Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departamenta kolēģija, pamatojoties uz Likuma par budžetu un finanšu vadību un likumu „Par zvērinātiem revidentiem”, uzskata, ka zvērināta revidenta atzinumi dod pietiekamu pamatu Valsts kontroles atzinuma sniegšanai par to, ka 2004.gada pārskati sastādīti pareizi.

Informācija **par pašvaldības līdzdalību sadarbības projektos** ir iekļauta 53% (10 pašv.) no Saldus rajona pašvaldību Pārskatiem. Labi uztveramu

informāciju par līdzdalību sadarbības projektos ir sniegusi Brocēnu novada dome, Zaņas pagasta padome, atspoguļojot projekta mērķi, projektam piešķirto kopējo summu, tā finansētāju un līdzfinansējuma apjomu, projekta rezultātu. Konkrētu informāciju par pašvaldības līdzdalību sadarbības projektos Pārskatā ir atspoguļojusi Saldus rajona padome, kura sniegusi informāciju par projektu īstenošanas gaitu un sasniegtajiem rezultātiem. Jāatzīmē minēto pašvaldību vēlme izvērtēt ieguvumus no sadarbības, projektu darbu virzot plānveidīgi un mērķtiecīgi, atbilstoši pašvaldības iedzīvotāju interesēm.

Lai gan Ezeres, Jaunaucē, Jaunlutiņu, Kursīšu, Lutiņu, Novadnieku, Saldus, Šķēdes un Zirņu pagasts savos Pārskatos nav iestrādājis informāciju par pašvaldību līdzdalību sadarbības projektos, kopumā jāatzīst, ka Saldus rajona pašvaldības veiksmīgi iesaistās dažādos starptautiskos projektos, attīstot sadarbību un kopīgu projektu īstenošanu ar ārvalstu pašvaldībām un to organizācijām. Tas veicina labākās ārzemju pieredzes apgūšanu pilsētu un pagastu pārvaldē un paaugstina pašvaldības darbības efektivitāti. Pašvaldības veiksmīgi ar dažādu projektu palīdzību cenšas piesaistīt sabiedrisko fondu līdzekļus pašvaldības attīstībai- infrastruktūras uzlabošanai, skolas ēku siltināšanai, bibliotēku aprīkojuma un grāmatu fonda pilnveidei, bērnu rotaļu laukumu izveidei, ceļu remontiem u.c. mērķiem.

Viens no nozīmīgiem jautājumiem, par kuriem jāsniedz informācija Pārskatā, ir **par veiktajiem pasākumiem pašvaldības vadības pilnveidošanai.**

Šī informācija ir iekļauta 47% (9 pašv.) no Saldus rajona pašvaldību Pārskatiem. Brocēnu novada dome, Kursīšu, Lutiņu, Nīgrandes, Novadnieku, Pampāļu, Rubas, Saldus, Šķēdes un Zirņu pagasts savos Pārskatos nav iestrādājis informāciju par pašvaldību veiktajiem pasākumiem pašvaldības vadības pilnveidošanai.

Par būtiskiem pasākumiem domes (padomes) darba kvalitātes paaugstināšanā pašvaldības uzskata amatpersonu un darbinieku pienākumu precizēšanu, atbildības paaugstināšanu, lielākas vērības pievēršanu plānu izstrādei un kontrolei par to izpildi, kā arī mērķtiecīgam un pārdomātam finanšu līdzekļu izlietojumam. Pašvaldību institūciju un iestāžu finansiāli saimnieciskās darbības izvērtējumam tiek pieaicināti zvērināti revidenti, bet gūto rezultātu analīze tiek veikta domes (padomes) sēdēs.

Par nozīmīgu faktoru pašvaldības kvalitatīvai darbībai pašvaldības uzskata tās darbinieku profesionālo zināšanu un vispārējās izglītības līmeņa pastāvīgu pilnveidi. Lai paaugstinātu darba kvalitāti, pašvaldību vadītāji un darbinieki apmeklē dažādus mācību ciklus, regulāri piedalās valsts iestāžu un sabiedrisko organizāciju rīkotajos informatīvajos un izglītojošajos semināros. Kā jauna pašvaldības vadības pilnveides forma tiek norādīta nevalstisko organizāciju iesaistīšana pašvaldībai aktuālu jautājumu risināšanā.

Kopumā vērtējot šajā jautājumā Pārskatos iekļauto informāciju, jāatzīmē, ka veiktie pasākumi pašvaldības vadības pilnveidošanai tomēr atspoguļoti

diezgan neskaidri un nekonkrēti. Maz vērības Pārskatos ir atvēlēts pakalpojumu sniegšanas sistēmas pilnveidei, pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai, informācijas tehnoloģiju ieviešanai, iekšējā audita sistēmas attīstībai, korupcijas risku identificēšanai iepirkumu procesā, to novērtēšanai un novēršanas pasākumu izstrādei, uzvedības standartu un ētiskas rīcības kritēriju noteikšanai, efektīvas iekšējās kontroles sistēmas izveidei.

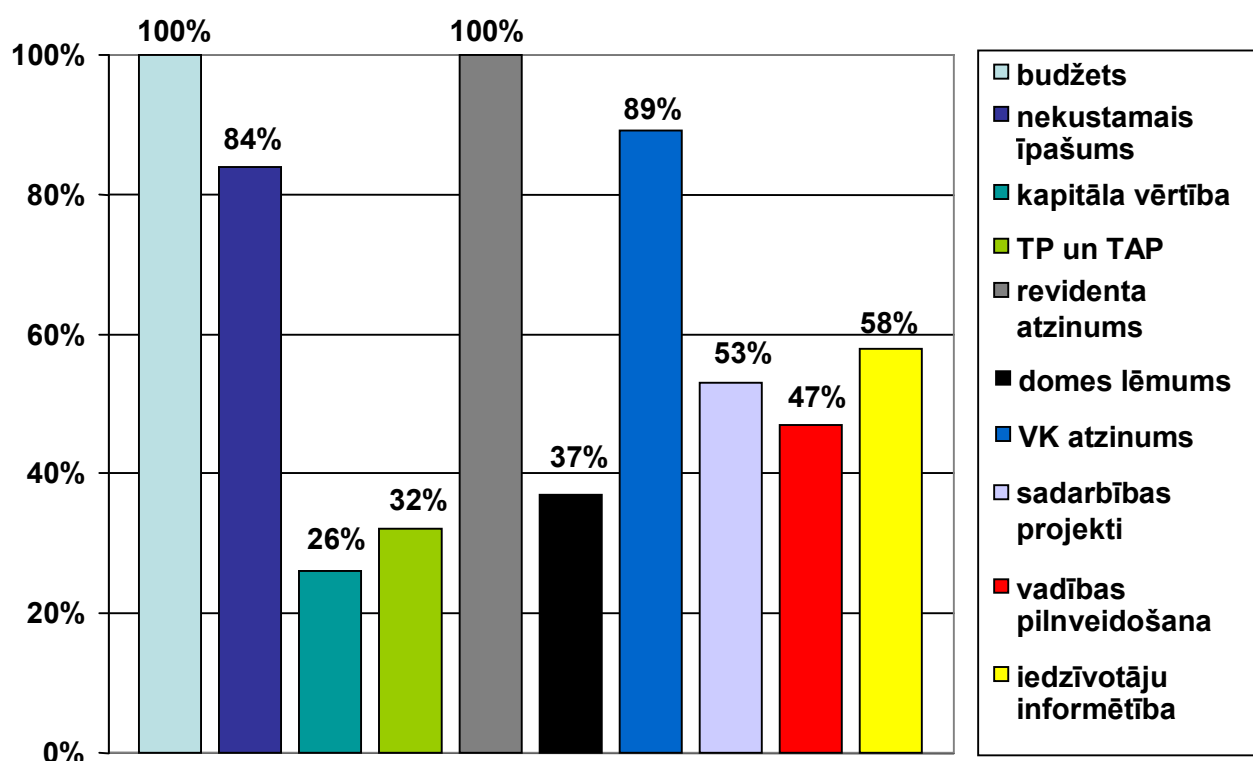
Demokrātiska un efektīva pārvalde nav iedomājama bez plašas iedzīvotāju informēšanas un iesaistīšanas pašvaldību darbībā un lēmumu pieņemšanā. Iedzīvotāju informēšana un līdzdalība ir ļoti cieši saistītas, jo tikai no labi informēta iedzīvotāja var sagaidīt aktīvu līdzdalību pašvaldības pārvaldē un lēmumu pieņemšanā, kā arī pārdomātus un racionālus priekšlikumus. Informācija **par pasākumiem, lai veicinātu iedzīvotāju informētību par pašvaldības darbību un viņu iespējām piedalīties lēmumu apspriešanās, ir** iekļauta 58% (11 pašv.) no Saldus rajona pašvaldību Pārskatiem. Nopietnu uzmanību šim jautājumam veltījusi Saldus pilsētas dome, kas ir izveidojusi Informācijas un klientu apkalpošanas centru. Centra galvenais uzdevums ir sniegt iedzīvotājiem pašvaldības funkcijām atbilstošu informāciju un pakalpojumus, nodrošināt ātru, kvalitatīvu un ērtu informācijas apmaiņu un pakalpojumu saņemšanas procesu pašvaldībā. Informācijas un klientu apkalpošanas centra projekta īstenošanas gaitā ir savākta un apkopota informācija par visiem Saldus pilsētas domes dienestiem, iestādēm un uzņēmumiem, kā arī to sniegtajiem pakalpojumiem, uzlabota pašvaldības ārējā saziņa un dokumentu plūsma starp domes izpilddienestiem. Šajā centrā iedzīvotājiem ir iespēja iesniegt savus priekšlikumus, iesniegumus un sūdzības, pieteikties uz pieņemšanu pie domes amatpersonām, iepazīties ar domes saistošajiem noteikumiem, domes un pastāvīgo komiteju, kā arī ar pašvaldības iestāžu un lēmumu projektiem, domes sēžu darba kārtību, protokoliem un saņemt sev citu nepieciešamo informāciju no pašvaldības. Ar nolūku uzlabot informācijas pieejamību iedzīvotājiem ir sagatavotas arī dažāda veida informācijas lapas par pašvaldības un tās iestāžu un uzņēmumu funkcijām un iedzīvotājiem sniedzamajiem pakalpojumiem. Ir savākti un apkopoti arī plaša spektra informatīvie materiāli par valsts un rajona pašvaldības iestādēm, tādējādi centrs ir spējīgs nodrošināt iedzīvotājus ar informāciju par rajona pašvaldību, kā arī par vietējās pašvaldības teritorijā esošo valsts iestāžu darbu un pakalpojumiem. Informācijas un klientu apkalpošanas centrs pastāvīgi uztur saikni ar Saldus rajona pašvaldību, nodrošinot informācijas apmaiņu starp Saldus rajona padomes un Saldus pilsētas domes mājas lapu, atjaunojot ziņas par plānotajiem pasākumiem pilsētā un rajonā.

Saldus rajona padomei ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar Liepājas televīziju „Dzintare”, Latvijas televīzijas pirmās programmas raidījumu „Novadu ziņas”, sniedzot informāciju par Saldus rajona aktivitātēm, notikumiem, problēmām. Cita iedzīvotāju informēšanas forma atspoguļota Rubas, Ezeres, Novadnieku, Zaņas, Zirņu pagasta padomes Pārskatos.

Piemēram, iedzīvotāju sapulcē padomes priekšsēdētājs sniedz pārskatu par paveikto, bet iedzīvotājiem ir iespēja uzdot jautājumus deputātiem, administrācijas pārstāvjiem, kā arī speciālistiem. Vēl tiek izmantota iedzīvotāju informēšana ar vietējā laikraksta palīdzību, bezmaksas informatīvo biļetenu par pašvaldībai aktuāliem jautājumiem nosūtīšana iedzīvotājiem, informācijas ievietošana pašvaldības mājas lapā vai portālā, informācijas izvietošana sabiedrības pulcēšanās vietās u.c. Tādējādi iedzīvotāji tiek iepazīstināti ar domes (padomes) lēmumiem, speciālistu skaidrojumiem par lēmuma pieņemšanas nepieciešamību, kā arī citu noderīgu informāciju.

Iedzīvotāju informētība par svarīgākajiem notikumiem ir būtisks priekšnoteikums viņu līdzdalībai pašvaldības lēmumu apspriešanā. Tomēr kopumā iedzīvotāju līdzdalības līmenis pašvaldību darbībā ir zems. Pašvaldībām vajadzētu pievērst uzmanību tādām iedzīvotāju līdzdalības pašvaldību darbā formām kā, piemēram, piedalīšanās atklātās domju (padomju) sēdēs, iedzīvotāju iekļaušana pašvaldības valžu, komisiju, darba grupu darbā, piedalīšanās pašvaldības gada publiskā pārskata sagatavošanā un apspriešanā, konsultatīvo padomju un mazo domju izveidošana, deputātu pieņemšanas, publiskas apspriešanas, „apaļo” galdu organizēšana, socioloģisko aptauju veikšana u.c. Ne mazāk svarīga ir pašu pašvaldību ieinteresētība un atbalsts, gan tieši iesaistot iedzīvotājus uzdevumu veikšanā, gan ņemot vērā viņu priekšlikumus, sniedzot cita veida atbalstu. Svarīgi pašvaldībām aktuālu jautājumu risināšanā iesaistīt nevalstiskās organizācijas, sekmēt to veidošanos, darbību, to lomas palielināšanos.

Pašvaldības Pārskatam **var pievienot arī citu informāciju**. Saldus rajona pašvaldības Pārskatos ir iekļāvušas pašvaldības raksturojumu (atrašanās vieta, teritorija, iedzīvotāji, infrastruktūra u.c.), informāciju par pašvaldības struktūru, vadību, domes (padomes) sastāvu, padotības iestādēm, kā arī pārskata gadā notikušās būtiskākās pārmaiņas un prioritāros pašvaldības uzdevumus nākošajam pārskata periodam.

2.att. Saldus rajona pašvaldību Pārskatos iekļautās informācijas atbilstība likuma “Par pašvaldībām” 72.panta prasībām

Secinājumi:

1. Saldus rajona padome un visas rajonā esošās vietējās pašvaldības ir sagatavojušas 2004. gada publiskos pārskatus. Tie ir apstiprināti domes(padomes) sēdē un iesniegti RAPLM. Atsevišķos gadījumos nav ievērots Pārskata sagatavošanas termiņš- pārskata gadam sekojošā gada 1. jūlijs. Neviena pašvaldība nav izpildījusi Pārskata sagatavošanas laikā spēkā esošajos tiesību aktos noteikto prasību par Pārskata publicēšanu laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.
2. Atsevišķu pašvaldību Pārskatu apjoms un saturs ir būtiski atšķirīgs. Neviena no pašvaldībām Pārskatā nav ietvērusi likuma „Par pašvaldībām” 72. pantā visām noteiktajām prasībām atbilstošu informāciju par domes (padomes) darbu iepriekšējā gadā. Pārskatu saturā trūkst konkrētības, maz izmantotas tabulas, grafiskie attēli, pārbaudāmi un analizējami rādītāji, lai raksturotu padarītā darba apjomu, rezultātu, efektivitāti.
3. Atsevišķu pašvaldību Pārskatos iekļauta mazsvarīga, nevajadzīga un lieka informācija, kas apgrūtina tās uztveri un izpratni par pašvaldības darbu kopumā.
4. Vairākos Pārskatos neskaidri un vispārējā veidā formulēti pasākumi pašvaldības vadības pilnveidošanai, vāji atspoguļotas iedzīvotāju iespējas

piedalīties pašvaldības autonomās kompetences jautājumu un lēmumu apspriešanā.

5. Daudzas pašvaldības nepietiekami novērtē Pārskata nozīmi aktīvas un atklātas komunikācijas ar sabiedrību, atgriezeniskās saiknes nodrošināšanā. No nepilnīgi un formāli sagatavotiem Pārskatiem sabiedrība nevar iegūt objektīvu un pietiekamu informāciju par pašvaldības darbības mērķiem un rezultātiem, kā arī par piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietošanu iepriekšējā gadā.

Priekšlikumi:

1. Organizējot sanāksmes pašvaldību vadītājiem, darba kārtībā iekļaut jautājumu par pašvaldību gada publiskajiem pārskatiem.
2. Izstrādāt metodiskos ieteikumus pašvaldībām gada publiskā pārskata sagatavošanai.
3. Pašvaldībām, gatavojot gada publiskos pārskatus:
 - 3.1. ievērot tiesību aktos noteiktās prasības gada publiskā pārskata sagatavošanā, apstiprināšanā, publicēšanā un nosūtīšanā RAPLM;
 - 3.2. īpašu uzmanību pievērst nepieciešamās informācijas atlasei, Pārskatā sniegt konkrētu, pārskatāmu informāciju, lai raksturotu padarītā darba apjomu, rezultātu, efektivitāti;
 - 3.3. izvēlēties pārdomātu veidu informācijas pasniegšanai, izmantot tabulas, grafiskos attēlus, pievērst uzmanību Pārskata noformējumam;
 - 3.4. gada publiskā pārskata sagatavošanā un apspriešanā iesaistīt iedzīvotājus.

Pašvaldību darbības analīzes un
metodoloģijas departaments
2006.gada 20.martā